

KERKENBELEIDSPLAN HULSHOUT

Hulshout, mei 2025

Inhoud

1.	Inleiding	4
2.	Situering van de kerkgebouwen	6
3.	Fiche per kerkgebouw	7
3.1.	Sint-Mattheuskerk te Hulshout	7
3.1.1.	Identificatie.....	7
3.1.2.	Beschrijving.....	7
3.1.2.1.	Cultuurhistorische waarde.....	7
3.1.2.2.	Architecturale mogelijkheden.....	10
3.1.2.3.	Bouwfysische toestand	12
3.1.2.4.	Geplande investeringen	14
3.1.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	15
3.1.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	15
3.2.	Sint-Michielskerk Westmeerbeek	21
3.2.1.	Identificatie.....	21
3.2.2.	Beschrijving.....	21
3.2.2.1.	Cultuurhistorische waarde.....	21
3.2.2.2.	Architecturale mogelijkheden.....	23
3.2.2.3.	Bouwfysische toestand	25
3.2.2.4.	Geplande investeringen	28
3.2.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	28
3.2.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	28
3.3.	Sint-Adrianuskerk te Houtvenne	36
3.3.1.	Identificatie.....	36
3.3.2.	Beschrijving.....	36
3.3.2.1.	Cultuurhistorische waarde.....	36
3.3.2.2.	Architecturale mogelijkheden.....	38
3.3.2.3.	Bouwfysische toestand	40
3.3.2.4.	Geplande investeringen	41
3.3.3.	Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving	41
3.3.4.	Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.....	41
4.	Naar een toekomstvisie	45
5.	Besluit.....	49

1. Inleiding

Dit kerkenbeleidsplan omvat volgende gebouwen voor de rooms-katholieke eredienst op het grondgebied van de gemeente Hulshout:

- Sint-Mattheuskerk, Grote Baan 121, 2235 Hulshout
- Sint-Michielskerk, Netestraat 6, 2235 Westmeerbeek
- Sint-Adrianuskerk, J. Verlooyplein, 2235 Houtvenne

Belangrijke data in het beleidsproces

- Samenstelling werkgroepen
  - Pastorale werkgroep
    - Jan Dams, diaken Pastorale eenheid Prisca & Aguila, regio Herselt - Hulshout - Westerlo
    - Gerry Bellekens, adjunct van de vicaris voor de Kempen
    - Marc De Wever, kerkfabriek Hulshout
    - Dirk Willems, kerkfabriek Westmeerbeek
    - Jef Verduyck, kerkfabriek Houtvenne
  - Bestuurlijke werkgroep
    - Elien Bergmans, Burgemeester
    - Joost Verhaegen, Schepen kerkfabrieken
  - Ambtelijke werkgroep
    - Jurgen Ooms, afdelingscoördinator Wonen en Werken
    - Anke Vleugels, deskundige Lokale Economie en Duurzaamheid

Dit hele proces wordt begeleid door Dries Tys van IOED de Merode.

- Vergaderdata:
  - 13 maart 2025: Online overleg tussen Anke Vleugels en Dries Tys
  - 25 maart 2025: Rondgang in de kerken ter voorbereiding van de kerkfiches
  - 31 maart 2025: Eerste overleg over de toekomst van de verschillende kerken tussen gemeente Hulshout, het bisdom, de pastorale eenheid en het centraal kerkbestuur van Hulshout.
  - 30 april 2025: Tweede overleg ter goedkeuring toekomstvisie van de verschillende kerken tussen gemeente Hulshout, het bisdom, de pastorale eenheid en het centraal kerkbestuur van Hulshout.

Dit kerkenbeleidsplan werd opgemaakt in overleg tussen de gemeente Hulshout, de pastorale eenheid, het centraal kerkbestuur en alle kerkfabrieken die eronder ressorteren en werd vervolgens goedgekeurd door:

- De bisschop van bisdom Antwerpen op XXX
- De gemeenteraad van de gemeente Hulshout op XXX

In dit kerkenbeleidsplan worden allereerst de betrokken kerkgebouwen ruimtelijk gesitueerd. Daarna volgt een bespreking van elke kerk afzonderlijk. In deze kerkfiches vinden we informatie over de ruimtelijke situatie, cultuurhistorische waarde, architecturale mogelijkheden, de bouwfysische toestand, een beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie.

Aan het einde van dit document is er per gebouw een overzichtstabel met de opgenomen opties, de visie die hieraan ten grondslag ligt en het traject dat opgestart zal worden om deze toekomstige invulling te realiseren.

Handtekening bisdom

Handtekening voorzitter gemeenteraad

2. Situering van de kerkgebouwen

3. Fiche per kerkgebouw

3.1. Sint-Mattheuskerk te Hulshout

3.1.1. Identificatie

Eigenaar	Gemeente Hulshout
Geografische ligging	Hulshout, Grote Baan 121 Provincie Antwerpen
Plaats in de kerkelijke structuur	Bisdom Antwerpen Dekenaat Zuiderkempen Pastorale eenheid: Heiligen Prisca en Aquila Parochie: Sint Mattheus Hulshout
Bescherming(en)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 24-09-2009 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/107851 Beschermd monument (Passieretabel en Sint-Matheusretabel) sinds 24-01-1985 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/5290 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/41076

3.1.2. Beschrijving

3.1.2.1. Cultuurhistorische waarde

Beschrijving

De Sint-Mattheuskerk is een neogotische kruisbasiliek met aansluitende pastorietaanbouw ten oosten en pastorie ten noordoosten, gelegen langs de straat. Tegen de westgevel hangt een fraai ijzeren kruis met evangelis-tenteken, afkomstig van het voormalige kerkhof. Verder hangt er een Heilig Hartbeeld tegen de zuidelijke transeptarm en is er een Lourdesgrot ten noordwesten van de kerk (in de aansluitende pastorietaanbouw).

Historiek

Gegevens over het bouwjaar van de oudste kerk zijn onbekend. Uit een akte van begin 16de eeuw blijkt dat de toenmalige kerk een toren en koor bezat en dat het schip in zeer slechte staat verkeerde; de muren waren van steen en bereikten een hoogte van circa 5,4 meter; het strodak rustte op een houten gebint dat eveneens in zeer slechte staat was. In 1524 werd een nieuw schip gebouwd, terwijl de oude toren en het

koor bewaard bleven. Het schip werd opgetrokken uit typisch streekeigen materiaal, met name de bruine ijzerzandsteen uit de Demer- en Netevallei. Deze kerk bevond zich ten noorden van de huidige pastorie (nummer 121A) en werd gesloopt begin 20ste eeuw, na de bouw van een nieuwe kerk naar ontwerp van de provinciale architect P.J. Taeymans van 1894.

De neogotische kerk kreeg een totaal nieuwe inplanting ten zuidwesten van de pastorie, met als gevolg dat de vroegere achtergevel van de pastorie de voorgevel werd. Hiervoor werd de deur in de achtergevel, zijde oud kerkhof, dichtgemetseld en aan de andere zijde werd een nieuwe deur gekapt. Omdat het meubilair van de oude kerk wegens het grote stijverskil hier niet paste, werden de preekstoel en communiebank verkocht aan het Museum voor Oudheden in Antwerpen, naderhand overgedragen aan het Vleeshuis.

Exterieur

De plattegrond van de neogotische kruisbasiliek vertoont een in de zuidwesthoek ingebouwde westtoren, een driebeukig schip van vier traveeën, een niet-uitspringend transept van één travee met vlakke sluiting en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting. De sacristie en bergruimte vinden we respectievelijk in de zuidoostelijke en zuidwestelijke oksel van koor en transept. De rechthoekige doopkapel is gelegen tegen de noordelijke zijbeuk.

Verder is er een vierkante westtoren met versneden op elkaar gestelde steunberen en vier geledingen onder ingesnoerde, leien naaldspits; bovenste geleding gemarkeerd door gekoppelde spitsbogige galmgaten en zandstenen steigerdaken. De westelijke puntgevel van het schip heeft een verdiepte, korfbogige toegangspoort, bekronende nis met Onze-Lieve-Vrouwebeeld en spitsboogvenster. De nagenoeg onleesbare gevelsteen links van de toegang verwijst naar architect P.J. Taeymans. Verder bestaat de kerk uit een homogene baksteenbouw onder leien zadel- en lessenaarsdaken, geritmeerd door eenvoudige steunberen, spitsbogige muuropeningen en aflijnende baksteenfriezen.

Interieur

Het interieur bestaat uit een rijzige opstand en contrasterend materiaalgebruik van bakstenen wanden en bepleisterde en beschilderde structurele elementen. Geprofileerde spitsbogige scheiboogarcade tussen dito kapiteelloze schalken die doorlopen in de eveneens bepleisterde gewelfribben van de kruisribgewelven met zorgvuldig gemetste gewelfkappen. Per travee dunne kordonlijst op halve hoogte en spitsbogig bovenlicht. Dezelfde overwelling in de zijbeuken en transept. Straalgewelf in de koorsluiting.

Meubilair

- Neogotisch hoofdaltaar met gepolychromeerd passieretabel, eik, Antwerps werk van circa 1520, gerestaureerd in 1866 door J.J. Ducaju.
- Neogotisch Sint-Mattheusaltaar in zuidelijke zijbeuk met gepolychromeerd Sint-Mattheusretabel met taferelen uit het leven van Sint-Mattheus, tweede kwart 16de eeuw.
- Bewaarde delen van een neogotische preekstoel.
- Neogotische biechtstoelen.
- Muurschildering boven het Onze-Lieve-Vrouwaltaar in de noordelijke zijbeuk: Kroning van Onze-Lieve-Vrouw door pater K. Flimmers van de abdij van Tongerlo, gedateerd 1943.
- Glasraam in koor met voorstelling van de Heilige Mattheüs, gedateerd 1899; in de sacristie bleven vier medaillons met gebrandschilderd glas, 1632 gedateerd, bewaard, vermoedelijk afkomstig uit de oude kerk.
- Plaasteren kruisweg, gedateerd 1900.

Orgel

Er zijn twee pijporgels aanwezig in de kerk:

- Het oude pijporgel staat nog op het hoogzaal, maar wordt sinds 1960 niet meer gebruikt. Het orgel is volledig ontmanteld.
- Het tweede exemplaar is gebouwd door Pels en D'Hondt rond 1980. Dit orgel is nog in goede staat en hoeft niet gestemd te worden. Geen restauratie gepland.

Bespreking belangrijkste erfgoedstukken - retabels

De kerk heeft twee geklasseerde retabels.

- Het gotische passieretabel, uit eikenhout gesneden en daarna veelkleurig beschilderd, dateert van omstreeks 1520, gerestaureerd door J.J. Ducaju in 1866.
- Het gotische St-Mattheüs-retabel dateert van 1548.

Beide zijn beschermd als monument vanaf 24 januari 1985 omwille van de historische en artistieke waarde.

Het passieretabel stelt het lijdensverhaal van Christus voor. Het is een gepolychromeerde eiken retabelkast van 180 cm hoogte en 217 cm breedte en bestaat uit 3 vakken: één verhoogd paneel en twee lagere zijpanelen. Deze 3 panelen werden bovenaan versierd met een fijn gotisch fries, die met verticale lijnen het retabel als het ware de hoogte in tilt. Onder de twee zijpanelen in tussen het kleine en het grote paneel (in het midden) is een versiering met horizontaal motief aangebracht.

Op 3 plaatsen achteraan het retabel zijn er Antwerpse brandmerken (een handje) waaruit we kunnen besluiten dat het retabel gemaakt werd in een Antwerps atelier.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

Detail uit het passieretabel

Het St.-Mattheüs-retabel toont taferelen uit het leven van St. Mattheüs. Dit retabel vindt zich op het neogotische altaar in de zuiderkruisbeuk van de kerk. Men veronderstelt dat dit retabel, net zoals het passieretabel, uit een Antwerps atelier komt, aangezien we links op de kast een Antwerps handje opmerken. Er wordt hier ook aangenomen dat één van de taferelen niet meer volledig is. Dit wordt afgeleid vanuit de figuren die het kader lijken af te speuren, wat zeer onlogisch is voor de opbouw van het tafereel.

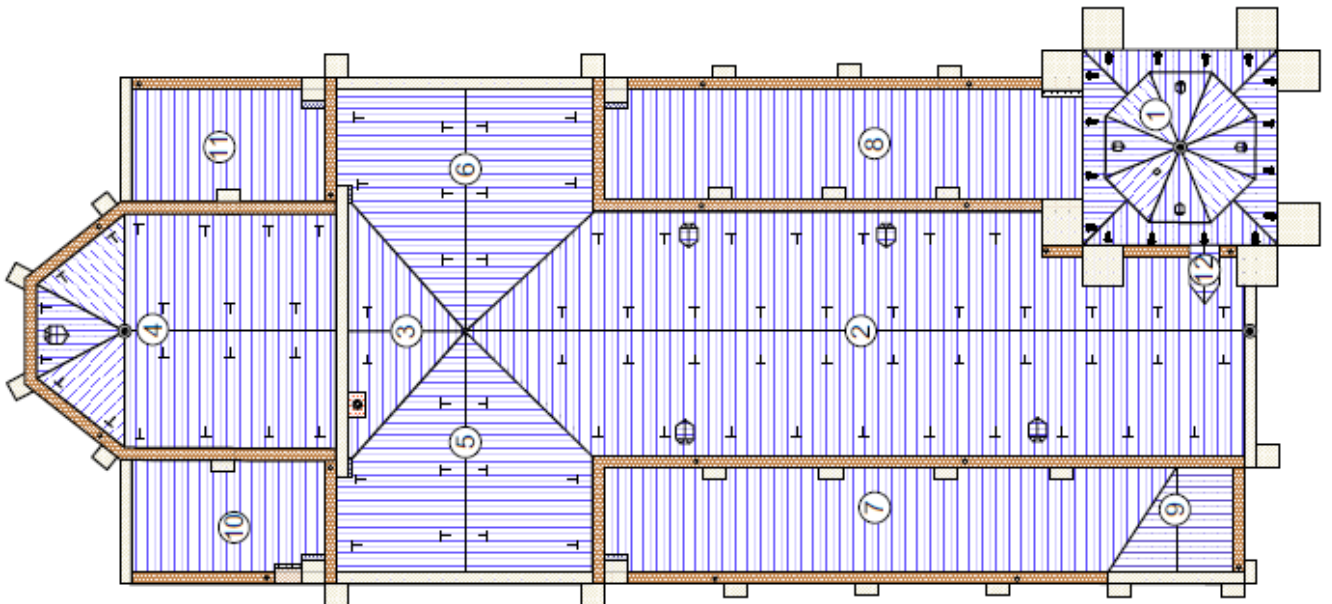
We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken? Vraag het dan op bij de gemeente.

Detail uit het Sint-Mattheüs-retabel

3.1.2.2. Architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

Het kerkship (2) meet 13,50 m hoogte en is 30 m lang. Van pilaar naar pilaar is er 6 m ruimte wat de beschikbare ruimten elders dan aan de pilaren op 7,25 m brengt.

Het koor (4) is 10,80 m hoog en is 8,50 m breed. Ter hoogte van de dwarsbeuken (inclusief het schip) meet de kerk 16,45 m breedte. In de dwarsbeuken (5 - 6) is er vrije ruimte van pilaar tot pilaar van 2,80 m terwijl elders dan de pilaren de vrije ruimte 4,15 m is.

De totale brutobinnenruimte van het kerkgebouw meet ca 38 x 16,10 m of 612 m² (incl. pilaren).

Netto beschikbare ruimte (ca. 466 m²) bestaat uit:

- Hoofdinkomportaal: 4,10 x 7 m = 28,7 m²
- Berging (9): 4 x 3,66 = 14,64 m²
- Zijportaal (1) : 4,14 x 4,12 = 17 m²
- Koor (4) : 7,02 x 8,2 = 57,56 m²
- Sacristie (11): 3,98 x 6,02 = 23,96 m²
- Technische ruimte (10): 3,98 x 6,02 = 23,96 m²

- Schip (2): $15,65 \times 7,25 = 113,46 \text{ m}^2$
- Dwarsbeuken (5 - 6): $7,10 \times 4,15 \times 2 = 29,47 \times 2 = 58,93 \text{ m}^2$
- Zijbeuken (7 - 8) hebben elk 4 vakken van 4×4 aan elke zijde = $4 \times 4 \times 4 \times 2 = 128 \text{ m}^2$

De kerk zou in noordelijke richting uitgebreid kunnen worden in de tuin van de pastorie die ter hoogte van de Mariagrot bestaat uit gras. In dit geval is er vermoedelijk archeologisch onderzoek nodig, omwille van de ligging van de oude kerk en het eromheen liggende oude kerkhof (aan de noordzijde van de huidige kerk). Verder moet er ook rekening gehouden worden met de grafstenen langs de noordelijke kant van de kerk. Uitbreiding is mogelijk maar vraagt een evenwichtige ontwerp ten aanzien van het huidige neogotische gebouw. De vraag is vooral of het noodzakelijk is de kerk uit te breiden.

Het opsplitsen van het gebouw is makkelijk haalbaar door bijvoorbeeld het koor en de dwarsbeuken af te scheiden van het kerkship en de inkomportalen. Een optimalisering van de zijvertrekken en de opslagruimtes behoort ook tot de mogelijkheden.

Voorzieningen

Sanitair	2 toiletten aanwezig <ul style="list-style-type: none"> • Één in de voormalige doopkapel • Één in de zijportaal van de kerk (nog aansluiting water)
Verwarming	Verwarming is op gas en wordt tweejaarlijks onderhouden Instellen van de verwarming kan via clock-o-matic op afstand
Verlichting	LED lampen
Elektriciteit	Digitale meters aanwezig
Kitchenette	Achteraan in de kerk met vuur, ijskast en gootsteen
Audiosystemen	Er is een geluidsinstallatie aanwezig
Beeldschermen	Er zijn twee beeldschermen aanwezig sinds 2024
Rolstoeltoegankelijk	Het gebouw is rolstoeltoegankelijk via de hoofdingang en het zijportaal
Diefstal- en brandbeveiliging	Alarmsysteem geïnstalleerd + aanwezige brandblussers Ter beveiliging van de twee geklasseerde retabels is er een inbraakbeveiliging (ruimtebeveiliging, magnetische contacten en meerlagige beglazing) gebouwd
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Aanwezig
Klokken	Het luiden van de klokken gebeurt via clock-o-matic op afstand of in de sacristie op een display Klokken en aansturing worden jaarlijks gecontroleerd

Duurzaamheid

Zonnepanelen	Niet aanwezig
Regenwateropvang	Niet aanwezig
Dakisolatie	Niet aanwezig

Groendak	Niet aanwezig
Warmtepomp	Niet aanwezig
Warmtenet	Niet aanwezig
Windenergie	Niet aanwezig
Aquathermie	Niet aanwezig

Biodiversiteit

Op de zolder zitten uilen die elk jaar geringd worden door Natuurpunt. Deze uilen kunnen in- en uitvliegen via het raam. Er is geen uilenkast geïnstalleerd, maar de uilen zitten wel op een stuk zolder waar ze niet de kerk in kunnen vliegen.

3.1.2.3. Bouwfysische toestand

Alle kerkgebouwen zijn aangesloten bij Monumentenwacht. Jaarlijks verzoekt Monumentenwacht welke gebouwen geïnspecteerd moeten worden. De Sint-Mattheuskerk kende reeds inspecties in 1995, 1998, 2007 en 2009.

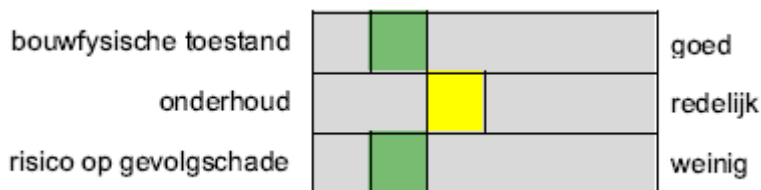
De laatste bouwkundige inspectie gebeurde in 2018.

- Algemeen:

Algemeen is de kerk in goede staat, al worden de goten te weinig gereinigd. Verder merkt men op dat het te harde voegwerk aan de westgevel weg valt.

- Dak:

De dakbedekking is in goede staat.

- Dakwaterafvoer:

De goten zijn sterk vervuild omdat ze te weinig gereinigd worden.

- Kapconstructie en zolder:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

Een balkkop van een spantbeen is ingerot.

- Draagconstructie en overspanning:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		aanzienlijk

Het voegwerk van vooral de westgevel is in slechte staat en valt weg.

Volgende adviezen werden meegegeven in het adviezenrapport.

Prioriteit		Advies	Uit te voeren door
2x per jaar	Dakwaterafvoer	Dakgoten reinigen en nakijken op lekken	Dakwerker Onderhoudsploeg
Jaarlijks	Dak	Dak controleren op lekken	Dakwerker Onderhoudsploeg
Binnen het jaar	Dak	Dakaansluiting: Weggevalen of verschoven loodloketten terugplaatsen	Dakwerker
	Dakwaterafvoer	Gescheurde soldeernaden van de tapgaten herstellen door opnieuw te solderen	Dakwerker Onderhoudsploeg
	Dakwaterafvoer	Afvoer in PVC vervangen door koper of een verhoogde ijzeren standpijp installeren	Dakwerker Onderhoudsploeg
	Kapconstructie	Kapconstructie: Balkkop herstellen door het inboren van draadstangen en deze te verankeren met het muurwerk.	Gespecialiseerde aannemer Restauratieaannemer
	Schrijnwerk en beglazing	Buitenschrijnwerk: inrotting verwijderen en vervangen. Geheel schilderen. Hang- en sluitwerk herstelling waar nodig.	Schilder

1-3 jaar	Dak	Dakbedekking herstellen	Dakwerker Onderhoudsploeg
	Dak	Dakbedekking: Weggevallen of gebroken leien vervangen door nieuwe leien: niet herstellen met kit	Dakwerker Onderhoudsploeg
	Draagstructuur en overspanning	Voegwerk herstellen	Aannemer voegwerken
3-6 jaar	Draagstructuur en overspanning	Waterlijst van de plint: Loszittende verflagen verwijderen en herneemen met kalkverf	Schilder
	Draagstructuur en overspanning	Metalen elementen: Ijzeren delen ontroesten, herstellen en schilderen	Schilder
	Schrijnwerk en beglazing	Glaspanelen: enkele glasvakjes zijn gebroken, aanwerking in mortel is weggevallen.	Gespecialiseerd atelier glas-in-lood Glazenier
	Site en omgeving	Grafstenen: tekst op grafstenen documenteren. Als grafstenen historisch belang hebben ze binnen bewaren of verticaal opstellen.	Restauratie-aannemer

Na de laatste inspectie van Monumentenwacht ziet men er op toe dat de dakgoten jaarlijks gereinigd worden. Ook werd een balk van het dak behandeld tegen de tor. Andere zaken uit het verslag werden niet uitgevoerd. De grootste problematiek zit er momenteel in het voegsel aan de weg- en zuidgevel dat uitgespoeld is, waardoor er ook al gevelstenen verdwenen zijn.

Verder merken we een memelproblematiek op op het hoogzaal. Een behandeling is aangewezen.

3.1.2.4. Geplande investeringen

De kerkfabriek investeert momenteel in het kerkgebouw met het oog op multifunctioneel gebruik. Hiervoor werd een keuken geplaatst, alsook een extra toilet dat rolstoeltoegankelijk is.

Verder zijn er geen concrete investeringen gepland, maar men is zich wel bewust dat de voegselproblematiek snel aangepakt moet worden. Als men deze werken uitvoert, zou men ook de duivenpinnen willen vervangen door meer robuuste exemplaren. De duivenpinnen worden nu met siliconen op de dorpels bevestigd, maar deze vallen regelmatig terug naar beneden.

3.1.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk situeert zich centraal gelegen in Hulshout (121B op de kaart). Aan de hoofdingang van de kerk is een accentverlichting via een grondarmatuur aangebracht.

Het gebouw is door zijn centrale ligging makkelijk bereikbaar via het openbaar vervoer. De pastorie bevindt zich naast de kerk en schuin tegenover de kerk vinden we het Sint Mattheuscentrum, alsook de vrije kleuterschool 'De Toverdoos'.

Achter de kerk vinden we de pastorijs tuin en een parking met 65 parkeerplaatsen.

3.1.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

3.1.4.1. Pastoraal gebruik

Vieringen

De parochiekerk is in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst. Elke zondag (uitgezonderd de derde en vijfde zondag van de maand) is er om 10.30 uur een eucharistie- of woord- en communieviering. Na elke viering is er gezellig napraten bij een drankje. Een viering heeft gemiddeld een 30 à 40 bezoekers.

Ook zijn er vieringen die zich specifiek toespitsen op een bepaalde doelgroep:

- Eerstecommunicanten: naamopgave en 2/3 ingroeivieringen
- Vormelingen: naamopgave en kruisjesviering
- Chiro: Christus Koning

Er zijn ongeveer 10 à 20 uitvaarten per jaar in de kerk en 2 à 3 huwelijksvieringen. Doopvieringen zijn er 4x per jaar.

Verder zijn er ook een aantal bijzondere vieringen op een jaar:

- Feestelijke startviering (in september) met betrokkenheid van alle verenigingen en nadien een receptie
- Eerste communieviering
- Vormselviering
- 21 juli / 11 november (op vraag van het gemeentebestuur)

Andere zaken:

- Catechese:
  - Ouderavonden voor eerste communie en vormsel
  - Kerkverkenning met de eerstecommunicanten
  - Bijeenkomsten met kandidaat-vormelingen
- Cultuur:
  - Elk jaar organiseert de parochie, in samenwerking met verenigingen, 'U zijt Wellekome' voor het goede doel
  - Vorming door de pastorale eenheid / onderweghuis
- Open Kerk:
  - Tijdens wekdagen houden vrijwilligers de kerk open. Men streeft naar twee uur in de voormiddag en twee uur in de namiddag. Dit is afhankelijk van het aantal beschikbare vrijwilligers voor deze dienst. Er is telkens een drankje voorzien en kans tot een gesprek.

De kerk bestaat dit jaar (2025) 125 jaar. Om deze speciale gelegenheid extra in de kijker te zetten, is men aan het bekijken om een rondleiding te organiseren in de kerk. Verder zou het mooi zijn om de kerk open te stellen met open kerkendag of open monumentendag.

Er kan contact opgenomen worden met Openbaar kunstbezit Vlaanderen, met de vraag of de kerk kan opgenomen worden in het programma "Vlaamse Meesters op hun plek". De retabels verdienen een bredere exposure.

3.1.4.2. Ander gebruik

- Cultuur:
  - Elk jaar is er gedurende twee weken een tentoonstelling (van schilderijen, kunst, ...)
  - Midzomerconcert, georganiseerd door het Davidsfonds. Dit gaat normaal door in de kerktuin, maar bij regenweer gaat dit in de kerk door
  - Af en toe is er ook een lezing of een concert in de kerk
  - Koor 't Ziël heeft 2x per week repetitie in de kerk. Verder doen zij ook één optreden per jaar en organiseren zij 2x per jaar een gezellig samenzijn

Verschillende personen hebben een sleutel van de kerk. Het alarmsysteem van de kerk registreert wie en wanneer de kerk geopend en gesloten wordt.

3.1.5. Foto's

Kitchenette

Tv-schermen

Schade van een vroeger vochtprobleem

Voegselproblematiek

3.2. Sint-Michielskerk Westmeerbeek

3.2.1. Identificatie

Eigenaar	Gemeente Hulshout / Kerkfabriek Sint-Michael Westmeerbeek
Geografische ligging	Hulshout, Netestraat 6 Provincie Antwerpen
Plaats in de kerkelijke structuur	Bisdom Antwerpen Dekenaat Zuiderkempen Pastorale eenheid: Heiligen Prisca en Aquila Parochie: Sint-Michiel Westmeerbeek
Bescherming(en)	Vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 29-03-2019 (net als restanten voormalige kerk 1939) https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/107875 Beschermd monument (Ruïne en toren parochiekerk Sint-Michiel) sinds 25-03-1938 https://id.erfgoed.net/aanduidingsobjecten/5263 https://inventaris.onroenderfgoed.be/erfgoedobjecten/41098

3.2.2. Beschrijving

3.2.2.1. Cultuurhistorische waarde

Beschrijving

De Sint-Michielskerk is een kerk van 1939 met integratie van de gerestaureerde, eertijds uitspringende westtoren van de laatgotische kerk (tweede helft 15de eeuw) met ouder muurwerk, die volledig tot ruïne vervallen is en vandaag als erfgoedruïne beheerd wordt in samenwerking met Kempens Landschap.

Historiek

Aanvankelijk werd de parochie bediend door het Sint-Maartenskapittel van Utrecht, vanuit het bezit van de moederparochierechten van Westerlo na de befaamde Ansfried-schenking (995). Westmeerbeek is parochiaal zo goed als zeker een dochterparochie van Westerlo, die mogelijk als eigenkerk werd opgericht nabij de motte van Westmeerbeek. Later werden de patronaatsrechten toevertrouwd aan de lokale heer die seculiere priesters aanstelde om de parochie te bedienen.

Exterieur

De oude kerk, eertijds met omringend kerkhof (zie twee bewaarde grafstenen), ligt ten oosten van en haaks op de nieuwe kerk. Dit was een georiënteerde, pseudobasilicale kruiskerk van bak- en ijzerzandsteen met driebeukig schip, transept en driezijdig gesloten koor. Slechts de gevels en de ijzerzandstenen pijlers met spitse scheibogen staan nog gedeeltelijk overeind. IJzerzandsteen werd voornamelijk gebruikt voor onderbouw, muurbanden en omlijstingen. Verder bleef de sobere bakstenen westtoren onder ingesnoerde, leien naaldspits; steigergaten en spitsbogige galmgaten overeind; die gerestaureerd werd in de jaren 1991-1992 naar ontwerp van P. Gevers.

De huidige kerk werd gebouwd in 1939 naar een ontwerp van Jos Ritzen. Van de eerstesteenlegging in 1939 is een gedenkplaat achteraan rechts in de kerk aanwezig. De kerk werd gewijd in 1939. De kerk is baksteenbouw met sobere volumewerking en basilicale opstand onder leien bedaking; gestileerde interpretatie van gotische elementen als onder meer spitsboogvensters en -deur, steunberen en aansluitende luchtbogen.

Overeenkomstig de restauratieplannen van architect Paul Gevers te Kasterlee van augustus 1989 is de Sint-Michielskerk 26,70m hoog. De restauratie werd beperkt tot de geklasseerde toren die overgebleven en behouden is van de oude kerk.

De gemeenschappelijke als monument geklasseerde toren werd via K.B. van 14.10.1991 goedgekeurd voor een restauratie. De voorlopige dakbedekking werd definitief vernieuwd, steenherstellingen werden uitgevoerd, draagstructuur van de eikenhouten balk en klokkenstoel werden hersteld, ijzerwerk werd herschilderd en de elektrische installatie werd conform de wetgeving aangepast.

In 2024 werd de restauratie van de kerkruië beëindigd. De oude restanten van de beschermde oude Sint-Michielskerk wordt nieuw leven ingeblazen door deze om te vormen tot een afsluitbare publieke ruimte. In eerste instantie is er aandacht besteed aan het behoud en versteviging van de bestaande structuur door middel van restauratieve en stabiliteitswerken. Originele binnenafwerkingen zoals vloertegels, wandschilderingen, ... werden bewaard/herbruikt en beschermd. De realisatie van een afsluiting op de bestaande zijbeukmuren en hekwerken in de openingen moeten ervoor zorgen dat de ruïne als geheel afgesloten kan worden. Ook de voormalige opening in de kerktoren werd weer opengemaakt en voorzien van water- en winddicht schrijnwerk om de link tussen de toren en de voormalige kerk te versterken.

Interieur

De kerk bestaat uit een driebeukig schip van vijf traveeën, lager transept van één travee met vlakke sluiting en koor van één rechte travee met driezijdige sluiting. De middenbeuk met vooruitgeschoven zuidgevel bevat de eenvoudige inkompartij met spitsboogpoort en bekronend kruis. Het schip is geritmeerd door versneden steunberen, waartussen per drie gekoppelde spitsbooglichten. Transept en koor + annexen met gelijkwaardig uitzicht.

Sober bakstenen interieur met spitsboogarcade en zichtbare kap. De kerk heeft overwegend eigentijds meubilair en twee eiken biechtstoelen uit midden 18de eeuw. Verder staat er ook een gepolychromeerd houten beeld van de aartsengel Michaël die de duivel vertrapt, 19de-eeuws.

Meubilair

- Schilderij van de 'onrechtvaardige rentmeester', 15de of 16de eeuw
- Beeld en het reliekschrijn van de 'heilige Donatus'
- Twee eiken biechtstoelen, midden 18e eeuw
- Gepolychromeerd houten beeld van aartsengel Michaël die de duivel vertrapt, 19e eeuw
- Sacristiekast, late 18e - vroege 19e eeuw (nog steeds aanwezig in de sacristie) - <https://balat.kirpa.be/photo.php?path=M044289&objnr=28103&nr=10>
- Processiebeeld van Onze Lieve Vrouw
- Kleiner 15e - 16e eeuw houten beeld van Maria met kind

Volgens het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium bezat de kerk in 1945 nog een 17de-eeuwse communiebank uit de oude kerk (<https://balat.kikirpa.be/photo.php?path=A092680&objnr=28096&nr=4>).

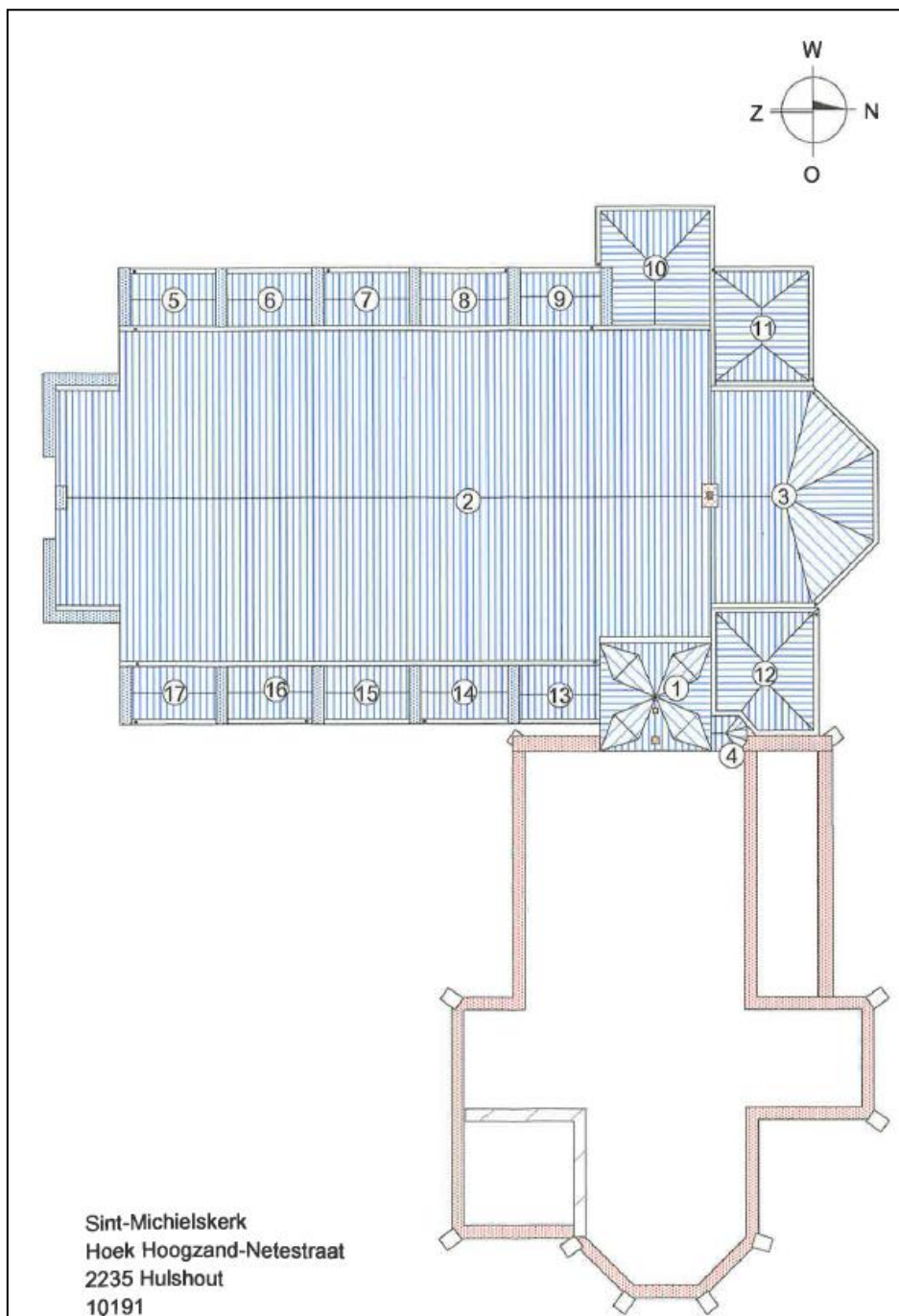
In de kerk bevinden er zich nog heel wat oude en waardevolle religieuze kunstwerken, zonder gedetailleerde omschrijving, met inbegrip van beelden, panelen, vaandels. Sommigen onder hen hebben ook restauratie nodig. Een her-inventarisatie van het roerende erfgoed van de kerk is meer dan aangewezen.

Orgel

Het oude orgel op het hoogzaal is verdwenen en in 2022 werd het nieuwe orgel beneden in de kerk geplaatst. Het pijporgel op het hoogzaal werd afgebroken, maar de pijpen, voetklavier en de bank zijn gebruikt bij de bouw van het nieuwe orgel. Het nieuwe orgel heeft een houten klavier.

3.2.2.2. Architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De driebeukige kerk heeft een oppervlakte van ca 760 m² en is ingedeeld in 17 afzonderlijk te omschrijven delen:

- Toren (1): 4,82 x 5,75 m = 27,72 m²
- Kerkschip (2): 27,26 x 14,96 m = 407,81 m²
 met afzonderlijke inkomhal: 3,80 x 3,62 m = 13,76 m²
 en zijportalen/begroetingsruimten: 3,48 x 3,62 x 2 = 25,20 m²
- Kerkkoor (3): 8,00 x 9,6 m = 76,8 m²
- Trap (4) : 5,37 x 2,00 m = 10,74 m²
- Zijbeuk van 5 traveeën (5 - 9) (= gewelfjuk dat wordt bepaald door twee opvolgende steunpunten in de lengterichting van het gebouw) 20,21 x 2 m = 41,42 m²
- Dwarsbeuk (10) (ingericht als leslokaal): 4,75 x 5,50 m = 26,13 m²
- Berging (11): 6,45 x 5, 11 m = 70,95 m²
- Sacristie (12): 5,00 x 3,88 m = 19,4 m²
- Zijbeuk van 5 traveeën (13 - 17): 20,21 x 2 = 41,42 m²

De kerk heeft het karakter van een hoge, open hal en is heel aantrekkelijk als gemeenschapsruimte. Er zijn geen uitbreidingsmogelijkheden voor de Sint-Michielskerk.

Voorzieningen

Sanitair	<ul style="list-style-type: none"> • Eén toilet beschikbaar vooraan • Eén toilet, geschikt voor mindervalide personen, in aanmaak in vergaderlokaal
Verwarming	Verwarming is op gas en wordt tweejaarlijks onderhouden Instellen van de verwarming kan via clock-o-matic op afstand
Verlichting	LED verlichting
Elektriciteit	Zekeringkast in de sacristie werd recent vernieuwd Ook werden er digitale meters geplaatst
Kitchenette	Gootsteen aanwezig in vergaderlokaal
Audiosystemen	Er is een geluidsinstallatie aanwezig
Beeldschermen	Beamer langs achter; losstaand scherm vooraan in de kerk
Rolstoeltoegankelijk	Via een hellend vlak is de kerk toegankelijk gemaakt voor andersvaliden
Diefstal- en brandbeveiliging	Geen diefstalbeveiliging Wel brandblussers aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig; niet volledig conform (kapotgetrokken met de werken aan de ruïne en hersteld)
Gsm-operatoren	Aanwezig
Klokken	Het luiden van de klokken gebeurt via clock-o-matic op afstand of in de sacristie op een display Klokken en aansturing worden jaarlijks gecontroleerd

Duurzaamheid

Zonnepanelen	Niet aanwezig
--------------	---------------

Regenwateropvang	Niet aanwezig
Dakisolatie	Niet aanwezig
Groendak	Niet aanwezig
Warmtepomp	Niet aanwezig
Warmtenet	Niet aanwezig
Windenergie	Niet aanwezig
Aquathermie	Niet aanwezig

Biodiversiteit

Boven in de toren van de oude kerk is een uilenkast aanwezig met toegangsleuf.

3.2.2.3. Bouwfysische toestand

Alle kerkgebouwen zijn aangesloten bij Monumentenwacht. Jaarlijks verzoekt Monumentenwacht welke gebouwen geïnspecteerd moeten worden. De Sint-Michielskerk kende reeds inspecties in 1995, 1998, 2000, 2002 en 2006.

De laatste bouwkundige inspectie gebeurde in 2019.

- Algemeen:

bouwfysische toestand		matig
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

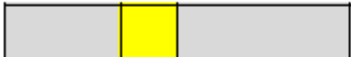

Het vernieuwen van de dakbedekking van enkele daken is urgent om vervolgschade te vermijden.

- Dak:

bouwfysische toestand		matig
onderhoud		matig
risico op gevolgschade		aanzienlijk

Er wordt een onderscheid gemaakt in de verschillende daken. Sommige zijn nog in goede staat, anderen zijn in slecht staat waardoor vochtinsijpeling mogelijk is.

- Dakwaterafvoer:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

De zinken goten zijn licht verweerd. Door elektrolyse met de koperen leihaakjes verweren de goten sneller. Verschillende soldeernaden van tapgaten zijn gescheurd.

- Kapconstructie en zolder:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		goed
risico op gevolgschade		weinig

Door de interieurafwerking zijn kapconstructies niet zichtbaar en kunnen problemen langer verborgen blijven.

- Draagconstructie en overspanning:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

Het baksteenmetselwerk is structureel in orde. Het voegwerk is in verschillende zones uitgespoeld.

- Schrijnwerk en beglazing:

bouwfysische toestand		redelijk
onderhoud		redelijk
risico op gevolgschade		redelijk

De stalen raming zijn roestig. Enkele glasvakken zijn beschadigd.

- Site en omgeving:

bouwfysische toestand		slecht
onderhoud		slecht
risico op gevolgschade		aanzienlijk

Door de begroeiing achteraan de kerk is het moeilijk om een ladder te plaatsen. De begroeiing op de ruïne brengt schade toe. (Door de renovatie van de kerkruike is dit probleem opgelost)

Volgende adviezen werden meegegeven in het adviezenrapport.

Prioriteit		Advies	Uit te voeren door
Dringend	Dak	Dakbedekking: de leibedekking, goten en aansluitingen vernieuwen	Dakwerker
	Dakwaterafvoer	Gootbekleding en aansluitingen vernieuwen	Dakwerker
Binnen het jaar	Dakwaterafvoer	Dakgoten: niet bereikbare goten nakijken en	Dakwerker

Kerkenbeleidsplan Hulshout

		tijdelijk herstellen indien nodig	
	Schrijnwerk en beglazing	Regelmatig onderhoud van houten buitenschrijnwerk schilderen en onderhouden	Schilder
1-3 jaar	Dak	Dakluiken: correcte installatie van de dakluiken	Dakwerker
	Dakwaterafvoer	Dakafvoeren: standpijpen ontroesten en schilderen met roestwerende verf. Beugel herbevestigen	Dakwerker Onderhoudsploeg Schilder
	Kapconstructie en zolder	Kapconstructie en klokkenstoel opvolgen: enkele vernagelde delen van de kapconstructie zijn opengeschoven en de balken van de klokkenstoel zijn dun gediensioneerd en opengespleten	Monumentenwacht
	Draagstructuur en overspanning	Muurwerk en dekstenen herstellen	Algemene aannemer Beheerder Monumentenwacht
	Draagstructuur en overspanning	Ijzerwerk: grondig voorbehandelen en schilderen met roestwerende verf	Schilder
	Schrijnwerk en beglazing	Stalen buitenschrijnwerk: ramen demonteren, ontroesten, herstellen indien nodig en schilderen met roestwerende verf	Metaalbewerker Schilder Specialist
	Afwerking en inrichting	Enkele tegels ter hoogte van het altaar terug vastleggen	Algemene aannemer
3-6 jaar	Kapconstructie en zolder	Houtborende insecten controleren op activiteit	Monumentenwacht
	Schrijnwerk en beglazing	Glas-in-loodramen herstellen en restaureren	Glazenier Specialist

Na de laatste inspectie werden de daken van de sacristie en de berging vernieuwd, maar het dak van de kerk niet. Er zijn zichtbare sporen van waterinsijpeling via het dak. Ze hebben dit probleem willen oplossen, maar zelfs na de ingreep was er vorig jaar nog waterinsijpeling. Het herstellen van het dak lijkt dus wel de meest urgente investering.

Verder merken we memel in de trap naar de toren (klokken).

De vloer van de kerk ligt op zand en er zijn toch wel wat verzakkingen merkbaar. Vooral aan de zijportaal is deze verzakking goed zichtbaar.

In 2021 werd er geïnvesteerd in het ombouwen van het orgel en in 2022 werd het secretariaat gebouwd in de kerk.

3.2.2.4. Geplande investeringen

Er zijn de komende jaren geen echte investeringen gepland. Men richt zich momenteel vooral op het onderhoud van de kerk.

3.2.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk situeert zich centraal gelegen in Westmeerbeek (6 op de kaart).

Het gebouw is door zijn centrale ligging makkelijk bereikbaar via het openbaar vervoer. Naast de kerk bevindt zich het Kosterhuys. In de straat schuin tegenover de kerk bevindt zich de Vrije kleuter- en basisschool 'De Schatkist'. Recht tegenover de school bevindt zich het gemeenschapscentrum GC IJzermael.

De parochiekerk situeert zich in een moeilijk te verbeteren openbaar domein daar ze met de zijgevel paalt aan de openbare weg dat slechts een beperkte doorgang biedt voor de zwakke weggebruiker.

De plaats van het oude verlaten kerkhof (ten oosten achter de Sint-Michielskerk) is jaren geleden heraangelegd. De omgeving is aangelegd als een rustige ruimte in het centrum, geflankeerd door enkele behouden grafstenen.

Achter de kerk is een beperkte parkeermogelijkheid. Verder zijn er wel parkeerplaatsen beschikbaar aan de overkant van de straat en langs de N15.

3.2.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

3.2.4.1. Pastoraal gebruik

Vieringen

De parochiekerk is in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst. Elke eerst en derde zaterdag van de maand is er een eredienst. De aanwezigen in deze erediensten variëren tussen de 15 en 30 personen.

Ook zijn er vieringen die zich specifiek toespitsen op een bepaalde doelgroep:

- Eerstecommunicanten
- Vormelingen
- Schoolvieringen aan het begin en het einde van het schooljaar

Er zijn ongeveer 1 à 3 uitvaarten per jaar in de kerk. Doopvieringen zijn er twee keer per jaar.

Verder zijn er ook een aantal bijzondere vieringen op een jaar:

- Een viering ter ere van Donatus tijdens het eerste weekend van juli
- Kerstmis en Pasen
- Eerste communieviering
- Vormselviering

Andere zaken

- Catechese:
  - Eerste communie
  - Infoavond en repetitie vormsel
- Koor
  - Elke woensdag
  - Repetitie net voor de feestdagen
- Pastoraal:
  - Jaarlijkse actie van Welzijnszorg
  - Godly-Play lokaal - een leslokaal dat door de parochie gebruikt wordt om op een speelse manier 'les' te geven aan de communicanten. Dit lokaal is ook beschikbaar op aanvraag.
- Secretariaat
  - Parochiesecretariaat is gehuisvest in de kerk
  - Archief van de kerkfabriek en parochie bevindt zich in de kerk (hoogzaal)

3.2.4.2. Ander gebruik

- Secretariaat
  - Bestuursvergaderingen van verenigingen; bijna wekelijks vergadert er wel één van volgende verenigingen: Ferm, Gruun Zipkes, Samana, Kerkfabriek, parochie
- Cultuur:
  - 1 à 2 concerten per jaar (orgel)
  - Acties van verenigingen bijvoorbeeld Appelbabbel van Ferm
  - Lezingen bijvoorbeeld over milieu

Bij gebruik van de kerkrúine worden ook de toiletten in de kerk ter beschikking gesteld.

3.2.5. Foto's

Secretariaat

Kitchenette secretariaat

(Gedeeltelijke) Elektriciteit secretariaat

Godly-Play lokaal

Sacristie

Interieur kerk

Uurwerk oude toren

Vochtinsijpeling

meesters

De onrechtvaardige rent-

3.3. Sint-Adrianuskerk te Houtvenne

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

We tonen de originele afbeelding hier niet omwille van het copyright.

Wil je het volledige kerkenbeleidsplan met beeldmateriaal bekijken?
Vraag het dan op bij de gemeente.

3.3.1. Identificatie

Eigenaar	Gemeente Hulshout
Geografische ligging	Houtvenne, J. Verlooyplein Provincie Antwerpen
Plaats in de kerkelijke structuur	Bisdom Antwerpen Dekenaat Zuiderkempen Pastorale eenheid: Heiligen Prisca en Aquila Parochie: Sint Mattheus Hulshout
Bescherming(en)	De Sint-Adrianuskerk is niet beschermd. Vastgesteld bouwkundig erfgoed sinds 29-03-2009 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/107864 https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/41056

3.3.2. Beschrijving

3.3.2.1. Cultuurhistorische waarde

Beschrijving

De kerk is centraal gelegen op het plein. Eertijds met omringend en ommuurd kerkhof, dat werd opgeheven in 1968 en vervangen door groenaanplantingen.

Historiek

De oorsprong van de parochie is vrij duister; in 1365 zou er een kapel bestaan hebben die door de bisschop van Kamerijk in dat jaar werd geschonken aan de prelaat van Tongerlo. Deze kapel, vermoedelijk een bescheiden gebouw aan het dorpsplein, brandde af in 1587 en werd heropgebouwd in 1610 op het huidige dorpsplein.

In 1816 werd landmeter Dillen (Aarschot) belast met de bouw van een nieuwe kerk. Oorspronkelijk was het de bedoeling om de oude kerk volledig af te breken, maar uiteindelijk bleef het koor van de vroegere kapel

bewaard omwille van financiële redenen. Een ongesigneerd plan uit deze periode, bewaard in het provinciaal archief, betreft enkel de bouw van de nieuwe toren met links de "vont" (doopkapel) en rechts een "griefplaats" (bergplaats). Op het gemeentearchief bleven naar verluidt ook de gelijktijdige plannen voor de bouw van het schip bewaard. In 1860-1861 werd de bestaande kerk, naar ontwerp van J. Van Gastel (zie arduinen gedenksteen in de zuidzijde van de westgevel), vergroot met een nieuw koor en transept, ingetekend op het kadaster in 1862. Tezelfdertijd werden herstellingswerken uitgevoerd aan de toren.

De kerk werd via K.B. van 17 november 2000 goedgekeurd voor een restauratie. De vochttopstijging in de muren werd aangepakt. Hiervoor moest de lambriserings tijdelijk worden ontmanteld zodat vochtisolatie kon worden aangebracht, steenherstellingen werden uitgevoerd, draagstructuur van eikenhouten balk en klokkenstoel werden hersteld, lood, koper en zinkwerk werd vernieuwd, ladders werden hersteld en/of vernieuwd. De torenhaan kreeg een nieuwe bladgoudlaag. Het vast meubilair (beelden, lambriserings,...) kreeg een houtverdelingsproduct en boenwas over zich. De elektrische installatie werd conform de wetgeving aangepast en nieuwe verlichtingstoestellen en bliksemafleiding werden geplaatst. Met medewerking van de parochianen werden twee nieuwe glasramen geplaatst, waaronder een glasraam voor de heilige Damiaan.

Exterieur

De Sint-Adrianuskerk is een éénbeukige neogotische kerk met neoromaanse referenties en stijlverwijzingen. De plattegrond van de neogotische kruisbasiliek vertoont een tussen doopkapel en bergruimte ingebouwde westtoren (zuidwesthoek), een driebeukig schip van vier traveeën, een uitspringend transept van één travee met vlakke sluiting en een koor van twee rechte traveeën met driezijdige sluiting, een bergruimte ten noorden en een sacristie ten zuiden.

De toren heeft versneden, op elkaar gestelde steunberen en vier geledingen onder ingesnoerde naaldspits; de bovenste geleding is gemarkeerd door gekoppelde rondbogige galmgaten, zandstenen hoekblokken en steigeren. Overigens bestaat de kerk uit een vrij homogene baksteenbouw doch met verschillend coloriet, verwijzend naar de diverse bouwfases, onder leien bedaking; geritmeerd door eenvoudige steunberen en aflijnende, al dan niet klimmende boogfriezen. De rondbogige muuropeningen hebben uitgewerkt Florentijns maaswerk in het koor en varianten hierop in de bredere dito vensters van transept, schip en westgevel, tussenzuiltjes van bepleisterde baksteen.

Interieur

Bepoeterd en beschilderd interieur met gedrukte pseudo-kruisribgewelven tussen gordelbogen met medaillonversiering opgevangen door eenvoudige pilasters. Straalgewelf op fijne schalken in de koorsluiting. Oorspronkelijke polychrome 19de-eeuwse beschildering verdwenen.

Meubilair

- Oorspronkelijk retabelaltaar naar ontwerp van architect P. Roemaat van circa 1899, witte steen, bovengedeelte heden weggehaald
- Zijaltaren toegewijd aan Onze-Lieve-Vrouw (noord) en Heilige Anna (zuid), gemarmerd hout, midden 19de eeuw
- Reliekkast Sint-Adrianus uit derde kwart 18de eeuw - <https://balat.kirpa.be/photo.php?path=A089556&objnr=26868&nr=13>
- Koorgestoelte, eik, tweede kwart van de 19de eeuw
- Neoclassicistische lambriserings met medaillons van Petrus en Paulus, eik, 1840
- Kuip van de preekstoel, eik, 1822
- Eiken biechtstoelen, bekroning verdwenen, derde kwart 19de eeuw
- Orgelkast afkomstig van de minderbroeders van Herentals
- Waardevolle doopvont, 15e eeuw, op voet, eerste kwart 17de eeuw - <https://balat.kirpa.be/photo.php?path=B094115&objnr=26877&nr=18>

- Glasramen in het koor, in schip en transept glasramen, gedateerd 1931 en 1932

In de jaren '70 is er heel veel van het interieur/meubilair verdwenen. Schrijnend is het voorbeeld van het waardevolle 18de-eeuwse Sint-Sebastiaansbeeld dat opgenomen staat in de inventaris van het KIK, maar zich vandaag in een horecazaak zou bevinden - <https://balat.kikirpa.be/photo.php?path=A089558&objnr=26900&nr=24>.

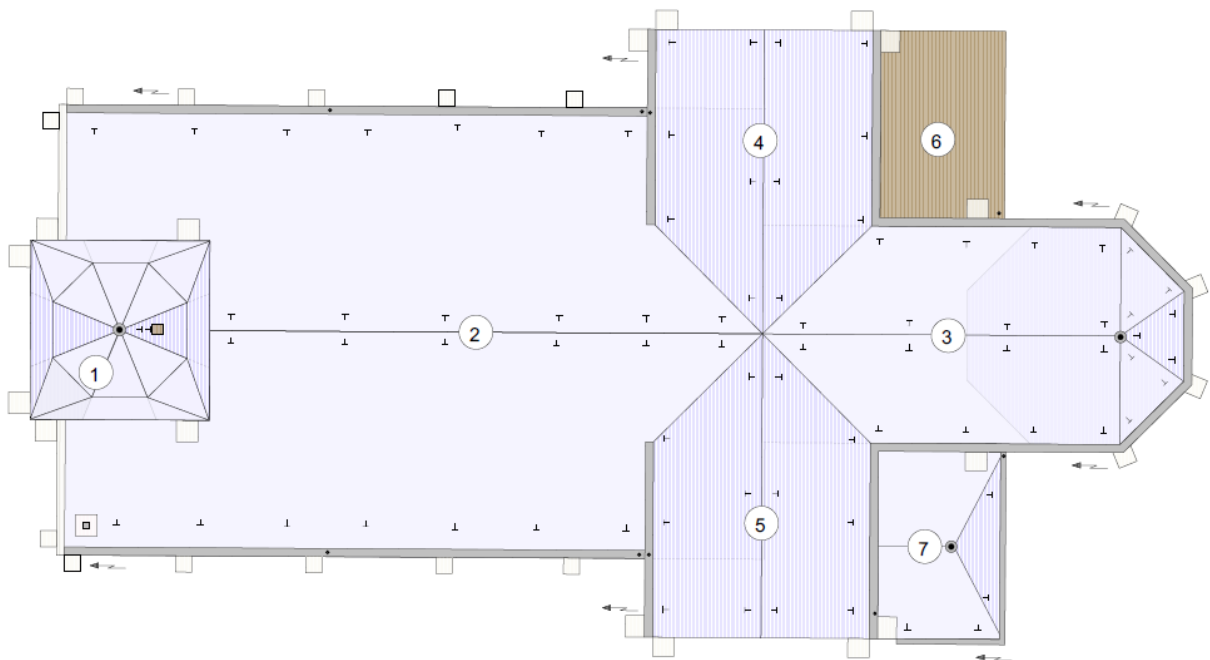
Orgel

Er is een beschermingswaardig pijporgel van Pels aanwezig op het hoogzaal dat al zeer lang niet meer gebruikt wordt. Dit orgel is ook in slechte staat; de pijpen zijn helemaal omgebogen.

Beneden in de kerk werd jaren geleden een digitaal Johannes orgel geplaatst. Het is een compact orgel, met het geluid van een pijporgel.

3.3.2.2. Architecturale mogelijkheden

Oppervlakte

De kerktoren (1) is 28,60 m hoog. Het kerkship (2) meet 12,10 m hoogte en is 16,80 m lang (inclusief de dwarsbeuk). Het koor (3) is 9,95 m hoog en is 6,47 m breed. Ter hoogte van de dwarsbeuken (4 - 5) (inclusief het schip) meet de kerk 15,50 m breedte. In de dwarsbeuken is er vrije ruimte van 6,44 x 4,50 m.

De totale brutoruimte van het kerkgebouw meet ca 35,96 x 11,82 m of ca 425 m².

Netto beschikbare grondoppervlakte van ca. 309 m² bestaat uit:

- Hoofdinkomportaal (1): 4,50 x 3,34 m = 15,03 m²
- Berging en trap: 3,19 x 2,63 = 8,39 m²
- Berging : 3,19 x 2,63 = 8,39 m²
- Koor (3) : 10,00 x 6,47 = 64,47 m²
- Sacristie (7): 3,95 x 3,52 = 13,90 m²
- Bergingsruimte (6) = 4,01 x 3,61 m = 14,48 m²
- Schip (2): 12,87 x 9,79 = 126 m²
- Dwarsbeuken (4 - 5): 6,44 x 4,50 x 2 = 28,98 x 2 = 57,96 m²

De kerk zou theoretisch gezien in noordelijke richting uitgebreid kunnen worden indien de pleinaanleg met beplanting wordt verwijderd. Hierdoor zou de uitbreiding volledig omringd worden door openbare wegen met beperkte parkeergelegenheden. Het blijft dus eerder een theoretische mogelijkheid.

Het opsplitsen van het gebouw beperkt zich tot het afsplitsen van de dwarsbeuken of tot het afscheiden van het koor en de dwarsbeuken van het kerkschip en de inkomportalen.

Voorzieningen

Sanitair	Eén toilet achteraan in de kerk
Verwarming	Verwarming is op gas en wordt jaarlijks onderhouden
Verlichting	LED-verlichting aanwezig
Elektriciteit	Digitale meters aanwezig
Kitchenette	Geen kitchenette aanwezig
Audiosystemen	Er is een geluidsinstallatie aanwezig
Beeldschermen	Niet aanwezig - enkel 2 ledschermen voor de nummering liedjes
Rolstoeltoegankelijk	De omgeving is zo aangelegd dat de kerk toegankelijk is gemaakt voor andersvaliden (uitgezonderd de rijwegboord)
Diefstal- en brandbeveiliging	Niet aanwezig
Bliksembeveiliging	Aanwezig
Gsm-operatoren	Aanwezig
Klokken	Het luiden van de klokken gebeurt via clock-o-matic op afstand of in de sacristie op een display Klokken en aansturing worden jaarlijks gecontroleerd

Duurzaamheid

Zonnepanelen	Niet aanwezig
Regenwateropvang	Niet aanwezig
Dakisolatie	Niet aanwezig
Groendak	Niet aanwezig
Warmtepomp	Niet aanwezig
Warmtenet	Niet aanwezig
Windenergie	Niet aanwezig
Aquathermie	Niet aanwezig

Biodiversiteit

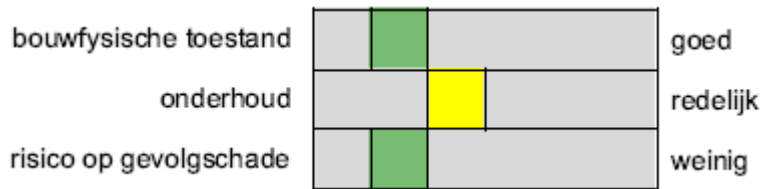
Er bevinden zich uilen in de zijbeuk van de kerk. Deze worden elk jaar geringd door Natuurpunt. Bovendien is er een uilenkast aanwezig.

3.3.2.3. Bouwfysische toestand

Alle kerkgebouwen zijn aangesloten bij Monumentenwacht. Jaarlijks verzoekt Monumentenwacht welke gebouwen geïnspecteerd moeten worden. De Sint-Adrianuskerk kende reeds inspecties in 1995, 1998, en 2011.

De laatste bouwkundige inspectie gebeurde in 2018. De kerk is doorgaans in goede staat.

- Algemeen:

Door te investeren in een goede toegankelijkheid en bereikbaarheid kunnen de kosten voor regelmatig onderhoud gedrukt worden.

Volgende adviezen werden meegegeven in het adviezenrapport.

Prioriteit		Advies	Uit te voeren door
Binnen het jaar	Dakwaterafvoer	Dakgoten jaarlijks reinigen en controleren op lekken	Dakwerker
1-3 jaar	Algemeen	Toegankelijkheid verbeteren (dak en toren)	Dakwerker
	Dak	Dakaansluitingen herstellen	Dakwerker
	Draagstructuur en overspanning	Muurbekroningen: voegwerk herstellen en afwerklaag vervangen door nieuwe laag	Aannemer voegwerken Metser
	Schrijnwerk en beglazing	Houten buitenschrijnwerk: torenluik vervangen, houtwerk schilderen en ijzeren delen ontroesten en schilderen met roestwerende verf	Schilder
	Site en omgeving	Begroeiing regelmatig snoeien	Onderhoudsploeg
3-6 jaar	Dak	Dakbedekking onderhouden en in de toekomst herstellen	Dakwerker Onderhoudsploeg
	Draagstructuur en overspanning	Metselwerk: voegwerk herstellen	Restauratie-aannemer
	Schrijnwerk en beglazing	Schade aan glas-in-lood panelen en voorzetbeglazing opvolgen	Monumentenwacht

> 6 jaar	Draagstructuur en overspanning	Pleister- en schilderwerk van de monelen herstellen	Restauratie-aannemer
----------	--------------------------------	---	----------------------

3.3.2.4. Geplande investeringen

Er zijn geen concrete investeringen gepland maar er zijn wel enkele onderhoudswerken die prioritair zijn. Binnen in de kerk zijn volgende werken prioritair:

- Pleisterwerk aan het plafond en aan de ramen in het koorgedeelte komt los
- De muren zouden opnieuw geschilderd moeten worden
- De inkom van de kerk zou behandeld moeten worden tegen het vocht

Langs de buitenkant van de kerk is het vooral het voegselwerk dat hersteld moet worden. Deze gebreken bevinden zich vooral aan de ingang van de kerk. Ook moet de kerktorenaan teruggeplaatst worden op de toren.

3.3.3. Situering van het gebouw in zijn ruimtelijke omgeving

De kerk situeert zich centraal gelegen in Houtvenne (1A op de kaart).

Op wandelafstand van de kerk vinden we zowel de Vrije Basisschool als de pastorie terug.

In de omgeving van de kerk zijn er een 20-tal parkeerplaatsen beschikbaar.

3.3.4. Beschrijving van het actueel gebruik en de actuele functie

3.3.4.1. Pastoraal gebruik

Vieringen

De parochiekerk is in gebruik voor de rooms-katholieke eredienst. Tweewekelijks, alsook op feestdagen, vind er een zondagsviering plaats. De verdeling qua eucharistievieringen en woord- en communiediensten is ongeveer 50-50. Tijdens de vieringen zijn ongeveer 20 à 50 personen aanwezig.

Ook zijn er vieringen die zich specifiek toespitsen op een bepaalde doelgroep:

- Eerstecommunicanten

- Vormelingen (niet elk jaar)
- Chiro: Christus Koning
- Vrije Basisschool met Kerstmis en op het einde van het schooljaar

Het aantal huwelijken, begrafenissen en dopen zijn sterk variërend per jaar. Gemiddeld ongeveer een 5-tal per jaar.

Op grote feestdagen worden de vieringen opgeluisterd door het Sint Adriaankoor (met 25 à 30 leden), waarbij er telkens een 100-tal personen aanwezig zijn. Het gaat hier om volgende feestdagen:

- Pasen
- Allerheiligen
- Kerstmis
- (Eerste communie en vormsel)

Ook zijn er soms occasionele vieringen, zoals bijvoorbeeld het 100-jarig bestaan van de fanfare, en deze vieringen zijn dan ook goed voor meer dan 100 personen.

Verder zijn er ook buitenactiviteiten verbonden met de kerk: elk jaar met Kerstmis wordt aan de aanwezigen in de kerk bij het buitenkomen warme chocomelk en glühwein aangeboden door de chiro.

Andere zaken

- Catechese:
  - 2 à 3x per jaar een repetitie voor de communicanten ter voorbereiding van hun viering
- Cultuur:
  - Repetities van het Sint Adriaankoor op maandagavond (30 à 35 keer per jaar)
  - Tweejaarlijks concert Sint Adriaankoor
- **3.3.4.2. Ander gebruik**
- Cultuur
  - Jaarlijks concert van de fanfare
- Occasionele activiteiten:
  - 2022: Fjosterwaak van KWB Houtvenne (nu RAAK) met twee dagen tentoonstelling over de geschiedenis van Houtvenne + optredens van het koor
  - 2024: Kerstmarkt in de kerk, georganiseerd door middenstand

3.3.5. Foto's

Zekeringskast sacristie

Eiken biechtstoel

4. Naar een toekomstvisie

Dit kerkenbeleidsplan heeft als doel het ontwikkelen van een visie over de toekomst van de parochiekerken op het grondgebied van de gemeente Hulshout. Een kerkenbeleidsplan is een beleids- en visiedocument dat tot stand komt vanuit uitvoerige dialoog tussen het gemeentebestuur, de parochiale werkgroep en de bisschoppelijke overheid.

Een kerkenbeleidsplan geeft aan welke kerken:

- Als parochiekerk behouden blijven voor eredienst. Hierbij ligt de klemtoon op valorisatie (A-kerk).
- Waar op korte termijn een afname of het stilvallen van de kerkelijke werking wordt verwacht. Voor deze kerken moeten binnen de 5 jaar stappen ondernomen worden richting neven- of herbestemming (B-kerk).
- Waar voor de toekomst moet worden uitgeklaard waar men naartoe gaat: valoriseren, nevenbestemming of herbestemming. Op lange termijn (10 à 15 jaar) zal een optie gekozen moeten worden (C-kerk).

Elke categorie vraagt de nodige financiële engagementen: onderhouds- en investeringskosten, veiligheids- en instandhoudingswerkingen en investeringen om nieuwe invullingen te realiseren.

4.1. Een samenvatting van de sterktes en zwaktes van de drie kerken

De drie kerken werden bezocht en geanalyseerd qua bouwfysische staat, comfort, cultuurhistorisch belang, kunstpatrimonium, gebruik en eventueel potentieel tot nevenbestemming of herbestemming. Dit leidde tot volgend inzicht in de sterktes, zwaktes en aandachtspunten per kerk.

4.1.1. Sint-Mattheuskerk Hulshout

Sterktes

- Centrale ligging en parkeergelegenheid
- Omvang
- Modern comfort
- Belangrijk en waardevol kunstpatrimonium
- Hoge erfgoedwaarden (ook belang van architectuur Taeymans)
- Open kerk en gevarieerde invulling op het vlak van valorisaties (uitgebreid vrijwilligersteam)

Zwaktes

- Als klassieke neogotische kerk is het nevenbestemmingspotentieel beperkt

Aandachtspunten

- Herstel voegselwerk
- Bescherming pre-1800 grafstenen aan zijkant kerk
- Betere valorisatie retabels

4.1.2. Sint-Michielskerk Westmeerbeek

Sterktes

- Rijk verleden en waardevol erfgoed (ruïne)
- Groot, ruim en gebruiksvriendelijke ruimtes
- Modern comfort
- Waardevol kunstpatrimonium en meubilair
- Centrale ligging in het dorp
- Memoria potentieel van de ruïne
- Potentieel in relatie tot Merode-wandelpad

Zwaktes

- Ruïne vandaag niet geïntegreerd in beleving en werking
- Zwakke inventarisatie kerkgoederen en meubilair
- Problematische vloer

Aandachtspunten

- Herstel dak en onderdak
- Minder sterke valorisatie

4.1.3. Sint-Adrianuskerk Houtvenne

Sterktes

- Goed onderhouden kerk
- Mooie ruimte

Zwaktes

- Lege kerk: weinig kunstschaten bewaard
- Minder duidelijke erfgoedwaarden
- Weinig valorisaties

Aandachtspunten

- Herstel voegselwerk
- Muziek?

4.2. Onderbouwde visie op het toekomstig gebruik en de toekomstige functie

Deelgemeente	Kerk	Toekomstvisie
Hulshout	Sint-Mattheüs	A-kerk met valorisatie
Houtvenne	Sint-Adrianus	C-kerk met valorisatie / nevenbestemmingsonderzoek
Westmeerbeek	Sint-Michiel	C-kerk met valorisatie / nevenbestemmingsonderzoek

In 2021 is er in opdracht van het bisdom een toekomstplan opgemaakt voor de parochies in de pastorale eenheid Heiligen Prisca en Aquila waarvan de drie parochies in de gemeente Hulshout deel uitmaken. Dit plan werd opgemaakt door het team van de pastorale eenheid in overleg met het centraal kerkbestuur van Hulshout. Zowel het team van de pastorale eenheid, het centraal kerkbestuur als het bisdom hebben dit plan goedgekeurd.

Het plan beschrijft op termijn het behoud van één parochie op het grondgebied van de gemeente Hulshout. Deze nieuwe, samengevoegde parochie zal slechts ontstaan op het moment dat er nood aan is door bijvoorbeeld gewijzigd beleid in het bisdom, tekort aan vrijwilligers voor de parochiewerking en/of de kerkraad, te weinig activiteiten voor een leefbare zelfstandige parochie, ... Het komt enkel aan het team van de pastorale eenheid in overleg met het bisdom toe om tot een samenvoeging van de parochies over te gaan.

Indien een samenvoeging van de parochies in de toekomst noodzakelijk is, zal de nieuwe parochie de naam Sint-Mattheüs dragen. De Sint-Mattheüskerk van Hulshout zal aangeduid worden als hoofdkerk. De Sint-Adriaankerk van Houtvenne en de Sint-Michielskerk van Westmeerbeek kunnen behouden blijven als bijkerken of kunnen een neven- of herbestemming krijgen. De beslissing daarover zal op dat moment deel uitmaken van de besprekingen rond het samenvoegingsproces.

In de nieuw te vormen parochie Sint-Mattheüs zal de kerk Sint-Mattheüs Hulshout aangeduid worden als hoofdkerk en krijgt bijgevolg in dit kerkenbeleidsplan een A-statuuut. Deze kerk wordt op lange termijn behouden voor de eredienst. Er wordt een werkgroep opgericht die mogelijkheden voor valorisatie van het kerkgebouw onderzoekt.

De Sint-Adrianuskerk Houtvenne blijft tot ander besluit ook behouden voor de eredienst en krijgt een C-statuuut. Er wordt een werkgroep opgericht die de mogelijkheden tot valorisatie of nevenbestemming op kortere termijn en/of herbestemming op langere termijn onderzoekt.

De Sint-Michielskerk Westmeerbeek blijft tot ander besluit ook behouden voor de eredienst en krijgt een C-statuuut. Er wordt een werkgroep opgericht die de mogelijkheden tot valorisatie of nevenbestemming op kortere termijn en/of herbestemming op langere termijn onderzoekt.

4.3. Plan van aanpak: hoe de toekomstige invullingen onderzocht zullen worden

Na overleg met alle betrokkenen wordt gezamenlijk besloten dat er op korte termijn een permanente stuurgroep zal opgericht worden met vertegenwoordigers van het gemeentebestuur, de betrokken gemeentelijke diensten, het team van de pastorale eenheid, de parochies en de kerkraden. Deze stuurgroep wordt ondersteund door experts in erfgoed en cultuur en eventueel relevante actoren uit het maatschappelijke of culturele veld.

Met een open en realistische blik op het geheel van het kerkelijk landschap in de gemeente Hulshout en bij uitbreiding de hele pastorale eenheid Heiligen Prisca en Aquila moet deze stuurgroep onderzoeken welke mogelijkheden voor valorisatie en/of nevenbestemming (indien van toepassing ook herbestemming op langere termijn) mogelijk zijn voor de drie kerken in de gemeente Hulshout. Een eerste stap is een actieve deelname aan open monumentendag 2025.

Deze stuurgroep moet eerst een overzicht maken van alle belangrijke aspecten, vervolgens een stappenplan opstellen en voor elke kerk en voor het geheel van het kerkelijk landschap in de gemeente een toekomstplan opstellen.

Deze stuurgroep moet op regelmatige basis samenkomen (minstens 5 keer per jaar) en regelmatig rapporteren aan het gemeentebestuur en aan het team van de pastorale eenheid en het bisdom.

Ten laatste in 2030 stelt de stuurgroep een onderbouwd dossier voor omtrent de toekomst van de parochiekerken in de gemeente Hulshout.

In afwachting van het resultaat van deze stuurgroep zal de gemeente samen met de kerkfabrieken bekijken welke restauratiewerken, instandhoudingswerken en regelmatige onderhoudswerken noodzakelijk zijn voor de drie kerkgebouwen. Hiervoor zal er periodiek overleg plaatsvinden tussen de gemeente Hulshout en de verschillende kerkraden.

Verder neemt het gemeentebestuur ook contact op met Kempens Karakter om de inventarisatie van de drie verschillende kerken te vernieuwen.

Specifiek voor de site in Westmeerbeek heeft de gemeente recent de kerkruiene gerenoveerd en zoekt het bestuur naar manieren om deze optimaal te exploiteren. Het medegebruik van de kerk van Westmeerbeek biedt een unieke kans om de waarde van beide locaties te vergroten.

Voordelen van medegebruik:

1. Culturele en historische waarde: Door beide locaties gezamenlijk te gebruiken, kunnen bezoekers een rijkere ervaring krijgen die de geschiedenis en cultuur van de regio benadrukt.
2. Toeristische aantrekkingskracht: Het combineren van de kerkruiene met de kerk van Westmeerbeek kan een aantrekkelijker toeristisch aanbod creëren, wat kan leiden tot een toename van bezoekersaantallen.

3. **Gemeenschapsbinding:** Het medegebruik kan de betrokkenheid van de lokale gemeenschap vergroten, door hen een centrale rol te geven in het behoud en de promotie van hun erfgoed.

Het medegebruik van de kerk van Westmeerbeek in combinatie met de gerenoveerde kerkruipe biedt een uitstekende kans om de culturele, toeristische en gemeenschapswaarde van beide locaties te vergroten. Door gezamenlijke inspanningen en een strategische aanpak kan de gemeente deze waardevolle erfgoedlocaties optimaal benutten.

5. Besluit

Het kerkenbeleidsplan 2025 is een mooie gelegenheid om de rol en situatie van de drie kerken in Hulshout te evalueren. In vergelijking met 2018 is het aantal gelovigen dat van de kerken gebruik maakt (duidelijk) achteruit gegaan. Niettemin werd en wordt elke kerk nog steeds beheerd door een overtuigde en gepassioneerde kerkfabriek en is ook de pastorale werking nog steeds sterk ontwikkeld.

De drie kerken zijn allen vrij goed onderhouden, onder meer door de recente vernieuwing van de verwarmingsinstallaties, wat een comfortabele situatie biedt aan bezoekers. Toch zijn er ook voor elke kerk aandachtspunten om het onderhoud verder op te volgen, zoals het herstel van het voegwerk bij de toren en de westgevel van de Sint-Mattheuskerk, aandacht voor het dak in de Sint-Michielskerk en aandacht voor het plafond in de Sint-Adrianuskerk.

De kerken hebben een rijk verleden, wat vooral tot uiting komt in Hulshout en Westmeerbeek. Het erfgoed potentieel is groot, zeker ook in de laatste twee vermelde kerken met belangrijke kunstwerken, zoals de 16e-eeuwse retabels in Hulshout die een groot toeristisch potentieel hebben en de middeleeuwse kerkruïne in Westmeerbeek die momenteel gevaloriseerd wordt.

De sterke vrijwilligerswerking, centrale ligging en comfortabele voorzieningen in Hulshout maken de Sint-Mattheuskerk de ideale A-kerk of de zondagskerk van de gemeente Hulshout. Door de korte tijd was een gedegen participatief traject voor dit kerkenbeleidsplan niet mogelijk. In het kerkenbeleidsplan wordt echter voorzien dat dit traject uitgewerkt zal worden via een stuurgroep, die de tijd zal nemen om na te denken over de inrichting en de neven- en eventuele herbestemmingen voor de kerken van Houtvenne en Westmeerbeek, die als C-kerken over zes jaar mogelijk aan een verder traject zullen beginnen. De stuurgroep kan alvast rekening houden met de aanbevelingen van dit kerkenbeleidsplan en de voorstellen tot verdere valorisaties overwegen en verder uitwerken.

Hulshout heeft drie waardevolle kerken met een mooi potentieel om het dorpse karakter van de dorpse omgevingen van de drie dorpen verder te versterken, naast uiteraard de essentiële pastorale werking.